

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1970/62
Karar Sayısı : 1971/2
Karar Tarihi:7/1/1971

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Trabzon Asliye Birinci Hukuk Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : Karadeniz Teknik Üniversitesi adı ile Trabzonda bir üniversite kurulması hakkındaki 20 Mayıs 1955 günlü, 6594 sayılı Kanunun öğretim üyelerinin atanmaları yolunu ve uygulanacak mevzuat ve programları gösteren geçici 1. maddesinin, 22 Mayıs 1967 günlü, 871 sayılı Kanunun, 6594 sayılı Kanunun 2. maddesine bir fakültenin kuruluşunun nasıl tamamlanmış sayılacağına ilişkin olarak bir fıkra ekleyen 1. maddesinin ve 19 Eylül 1963 günlü, 336 sayılı Kanunun, 6594 sayılı Kanunun geçici 2. maddesini değiştiren ve rektör ile dekanların atanmalarını Milli Eğitim Bakanına veren geçici 1. maddesinin Anayasanın 120. maddesine aykırı bulunduğu yolundaki iddianın ciddi olduğu kanısı ile, iptallerine karar verilmesi mahkemece istenilmiştir.

I-Olay :

İzinsiz ve mazeretsiz olarak işleri başına dönmeleri nedeniyle, Milli Eğitim Bakanlığı Disiplin Komisyonunun 14.1.1970 günlü, 404.1-37 sayılı kararı ile işten çekilmiş sayılan Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi doçentlerinden iki kişi aleyhine, Trabzon Hazine Avukatı tarafından, 24.1.1969 gününden 31.1.1970 gününe kadar ödenmiş bulunan ücretlerin kendilerinden istirdadı hakkında açılmış olup Trabzon Asliye 1.Hukuk Mahkemesinin Esas: 1970/685 ve 1970/686 sayılarında kayıtlı bulunan davaların duruşmaları sırasında, yukarıda konu bölümünde gün ve sayıları yazılı kanunların istek ile ilgili maddelerinin bu davalar nedeniyle uygulama yerleri bulunup Anayasanın 120. maddesine aykırı oldukları davalıların vekilleri tarafından ileri sürülmesi üzerine, mahkemece de bu ileri sürmelerin ciddi olduğu kanısına varılarak, itiraz konusu edilmiş bulunan kanun hükümlerinin iptalleri için mahkememize başvurulmasına karar verilmiştir.

II-İtiraz yoluna başvuran mahkemenin itiraz gerekçesinin özeti :

Anayasanın 120. maddesinin beşinci fıkrasına göre, üniversitelerin kuruluşu ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin üniversite organlarınca denetlenmesi, bu esaslara göre kanunla düzenlenmektedir. Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi bir üniversite olarak kuruluş işlemekte ise de, bugüne kadar özerkliğini elde edememiş ve Milli Eğitim Bakanlığının emir ve arzularına bağlı bir üniversite şeklinden kurtulamamıştır.

Anayasanın 120. maddesinin üçüncü fıkrasında, gerek üniversiteler ve gerek öğretim üyeleri arasında hiçbir ayırım yapılmadan, “Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar” denildiğine göre, bir üniversite olduğunda ve bu şekilde işlendiğinde hiç kuşku bulunmayan Karadeniz Teknik Üniversitesinin öğretim üyeleri bulunan davalılara, Milli

Esas Sayısı : 1970/62
Karar Sayısı : 1971/2

Eğitim Bakanlığı Disiplin Komisyonu'nun disiplin cezası vermesinin Anayasaya aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Zira Milli Eğitim Bakanlığı Disiplin Komisyonunun, üniversite içi yetkili bir organın yerine kendisini koyarak, bu şekilde bir karar verme yetkisini taşımadığı bir gerçektir. Üniversitelerin genel idarenin bir parçası olmadığı, diğer mevzuat ile de doğrulanmaktadır. Gerek Anayasaya ve gerek Üniversiteler Kanununa göre öğretim üyeleri hakkında açıklama olmayan hallerde, genel hükümlere gidilemez. Bu bakımdan, Milli Eğitim Bakanlığının, "genel hükümlere gidilmesi isabetli olacağı" gerekçesiyle davalılar hakkında 788 sayılı Kanunun 53. maddesini uygulayarak cezalandırma yetkisini kullanması olanağı yoktur. 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 46. maddesindeki disiplin cezalarını verme yetkisi, aynı kanun uyarınca Üniversite Senatosuna ait bulunduğuna göre, Bakanlık Disiplin Komisyonunun, kendisini bu organ yerine koyması ve kendisine ait olmayan bir yetkiyi kullanarak davalılara disiplin cezası vermesi Anayasaya aykırı düşmektedir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Ortadoğu Teknik Üniversitesi gibi özel kanuna göre kurulmuş bir Devlet üniversitesi olmayıp, anayasasal haklarını, kurulduğu 1965 yılında kazanmış bir üniversitedir. Bu üniversite, iki fakültesinin açılması ile beraber, Üniversiteler Kanunundaki bütün hak ve vecibeleriyle bir özerk kamu tüzel kişisi olarak kurulmuş demektir. Bundan sonra, fakültelerin görevleri, işleyişi ve öğretim üyeleriyle dekan ve rektörlerin atanmaları gibi, üniversitelerin kendi organlarına ait tüm yetkiler, bu organlara geçmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla Anayasanın 120. maddesine aykırı hükümleri taşıdığı anlaşılan, 22 Mayıs 1967 günlü, 871 sayılı Kanunun 1. maddesiyle 19 Eylül 1963 günlü, 336 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin ve 20 Mayıs 1955 günlü, 6594 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin iptaline karar verilmesi istenmiş bulunmaktadır.

III-İtiraz konusu edilen kanun hükümleri :

Mahkemece iptalleri istenilen kanun hükümleri şöyledir:

1-20 Mayıs 1955 günlü, 6594 sayılı Karadeniz Teknik Üniversitesi adıyla Trabzonda bir Üniversite Kurulması hakkındaki kanunun iptali istenen geçici 1. maddesi :

"Muvakkat Madde 1- Bu kanunun 3. maddesi gereğince hükmi şahsiyet iktisap edinceye kadar, Karadeniz Teknik Üniversitesi tedris elemanları 4936 sayılı Üniversiteler Kanunundaki derece ve selâhiyeti haiz zevat arasından Maarif Vekilliğince tayin olunur.

Bu üniversitede bu devre zarfında diğer hususlar için benzeri fakültelerin mevzuat, program, nizamname ve talimatnameleri tatbik edilebilir."

2-19 Eylül 1963 günlü, 336 sayılı, Karadeniz Teknik Üniversitesi adıyla Trabzonda bir Üniversite Kurulması hakkındaki 6594 sayılı Kanuna ek kanunun iptali ileri sürülen geçici 1. maddesi:

"Geçici Madde 1- 6594 sayılı Kanunun geçici 2. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Esas Sayısı : 1970/62
Karar Sayısı : 1971/2

Tüzel kişilik kazanıncaya kadar; Karadeniz Teknik Üniversitesinin başında aylıklı profesörlerden, Milli Eğitim Bakanının teklifi üzerine müşterek kararla tayin edilen bir rektör; Fakültelerin başında da aylıklı profesörlerden Milli Eğitim Bakanınca tayin edilen bir dekan bulunur.”

3- 22 mayıs 1967 günlü, 871 sayılı, 336 ve 535 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılması hakkındaki kanunun itiraz konusu edilen 1. maddesi:

“Madde 1-20 mayıs 1955 günlü, 6594 sayılı Karadeniz Teknik Üniversitesi adıyla Trabzonda bir Üniversite Kurulması hakkındaki Kanunun 2.maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Bir fakültenin kuruluşunun tamamlanması; o fakültenin kadrosunda profesörler kurulunu teşkil edecek aylıklı en az 6 profesörün bulunmasına bağlıdır.”

IV-Mahkemenin dayandığı Anayasa hükümleri :

Mahkemenin gerekçesine dayanak yaptığı, Anayasa maddesi:

“Madde 120- Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; özel kanuna göre kurulmuş Devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluşu ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin üniversite organlarınca denetlenmesi, bu esaslara göre kanunla düzenlenir.

Siyasi partilere üye olma yasağı, üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları hakkında uygulanmaz. Ancak, bunlar partilerin genel merkezleri dışında yönetim görevi alamazlar.

V-İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi, karar altında imzaları bulunan Başkan, Başkan vekili ve üyelerin katılmaları ile yaptığı toplantıda, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi hükmü uyarınca ilk incelemeyi yaparak, aşağıda açıklanan konuları görüşmüş ve karara bağlamıştır:

Anayasanın 151. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanununun 27. maddeleri hükümlerine göre, mahkemeler, ancak bakmakta oldukları bir dava dolayısıyla Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurabilirler. Bir davanın esasen var sayılabilmesi için ise, onun kanunlara uygun olarak açılmış ve ayrıca mahkemenin yetkisi içine girmekte bulunmuş olması gerekir.

Esas Sayısı : 1970/62
Karar Sayısı : 1971/2

Bundan başka, aynı hükümler uyarınca, mahkemelerin bu başvurmaları, o dava nedeniyle uygulanacak kanun hükümleriyle dahi sınırlı bulunmaktadır.

Dosya içindeki kâğıtların incelenmesi sonunda, itiraz yoluna başvuran mahkemenin kanuna göre bakmakta olduğu bir davanın bulunması koşulunun gerçekleştiği görülmüş ise de, bu davalar nedeniyle uygulanacak kanun hükümleri arasında, mahkemenin itiraz konusu yapıp iptallerine karar verilmesini istediği kanun hükümlerinin yer alıp almadığı yönünün ayrıca incelenip belli edilmesi gerekmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Disiplin Komisyonunun, dosya içindeki kâğıtlar arasında bulunan 14.1.1970 günlü, 404.1-37 sayılı kararının incelenmesi sonunda, adı geçen Bakanlığın 27 haziran 1969 günlü, 430.6/2600 sayılı öneri yazısı üzerine davalıların, yükümlü oldukları ödevleri yerine getirmemeleri ve ayrıca izinsiz ve özürsüz olarak işleri başına gelmemeleri nedenleriyle, 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 46. maddesinin (c) fıkrası hükmü uyarınca, görevlerini izinsiz ve mazeretsiz olarak terk ettikleri günden itibaren (işten çekilmiş) sayılmalarına karar verildiği anlaşılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Disiplin Komisyonunun davalılar hakkında aldığı bu kararın bir yönetim işlemi niteliğinde olduğunda ve dayandığı kurallar bakımından, kanuna hangi nedenle aykırı olursa olsun, yargısal denetiminin, ancak idari yargı yerlerinin yetkisi içine girdiğinde hiçbir kuşku bulunmadığı gibi, kanuna uygun bir şekilde dava edilip yetkili ve görevli idari yargı yerince usulen kaldırılması sağlanmadığı sürece geçerli bulunacağından, itiraz yoluna başvuran mahkemece görülmekte olan söz konusu davaların nedenine dayanak olması dolayısıyla olsa dahi, bu mahkemece bir denetime bağlı tutulmasına olanak düşünülemez.

Kaldı ki itiraz konusu edilen kanun maddelerinde Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinin disiplin soruşturmalarının Milli Eğitim Bakanlığı Disiplin Komisyonunca yapılabileceği hakkında bir hüküm de bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, sözü geçen disiplin kararının alınmasında dayanılan kanun hükümleri ile davalıların bağlı buldukları kuruluşlara ilişkin kanunların itiraz konusu yapılan maddeleri arasında hukuki bir bağlantı kurulması olanaksızdır.

Yukarıdaki açıklamalardan, itiraz konusu edilip iptalleri istenilen kanun hükümlerinin mahkemece görülmekte olan her iki davada uygulama yerleri bulunma koşulunun gerçekleşmediği anlaşıldığından, itirazın, mahkemenin yetkisizliği yönünden reddine karar verilmelidir.

SONUÇ : İtiraz konusu 6594 ve 336 sayılı Kanunların geçici 1. maddeleri ve 871 sayılı Kanunun 1. maddesi mahkemenin bakmakta bulunduğu davaya uygulayacağı hükümlerden olmadığından itirazın mahkemenin yetkisizliği yönünden reddine 7.1.1971 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkan Vekili	Üye
Hakkı KETENOĞLU	Lütfi ÖMERBAŞ	Celâlettin KURALMEN

Esas Sayısı : 1970/62
Karar Sayısı : 1971/2

Üye

Sait KOÇAK

Üye

Avni GİVDA

Üye

Nuri ÜLGENALP

Üye

Muhittin TAYLAN

Üye

İhsan ECEMİŞ

Üye

Recai SEÇKİN

Üye

Ahmet AKAR

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Kâni VRANA

Üye

Muhittin GÜRÜN

Üye

Şevket MÜFTÜGİL

Üye

Ahmet H. BOYACIOĞLU